

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

GRÀCIES A 'EL GRAN GATSBY', FRANCIS SCOTT FITZGERALD (1896-1940) ES VA CONVERTIR EN UN DELS REFERENTS DE LA LITERATURA NORD-AMERICANA. QUAN VA SER PUBLICADA TENIA NOMÉS 29 ANYS. 'MORIRIA PER TU' RECULL CONTES INÈDITS

Víctimes de l'era del jazz

JOAN GARÍ

Quan va publicar la seua primera novel·la, *Aquest costat del paradís* (1920), Francis Scott Fitzgerald va adquirir ràpidament la fama d'un tipus que abordava "els clàssics idil·lis amorosos, nois pobres que feien la cort a noies riques, glamur, festes i última moda", per dir-ho en paraules d'A.M. Daniel. Aquest ensarronament és típic de l'escriptor que té èxit d'entrada, i sap connectar amb l'*air du temps*; a més, es va veure potenciat per la publicació de la seua obra mestra, *El gran Gatsby* (1925). El mateix Scott Fitzgerald es referia a aquella etapa com "l'era del jazz", una mena de Belle Époque nord-americana.

Com a resultat d'aquest perfil tan primerencament favorable,

Scott Fitzgerald va tindre problemes per poder vendre alguns dels seus contes, que no encaixaven amb el punt de vista previ amb què el llegien –amb què el volien llegir– els seus editors. Aquesta és, en essència, la història d'aquest recull de textos "perduts".

Precisament "Moriria per tu", el relat que dona títol al volum, és un bon exemple de les penalitats que va haver de passar l'autor. Fitzgerald el va escriure el 1935 i hi abordava el tema del suïcidi. Els diaris o les revistes on el va enviar –el *Post*, l'*American*, el *Cosmopolitan* o *Red Book*– el van rebutjar. Els possibles editors trobaven l'argument massa "fosc": hi anhelaven l'atmosfera vaporosa de les pàgines que havien fet famós el seu creador. El conte, a ulls d'ara, no té res de particular: ambientat a les muntanyes de Carolina del Nord, narra un peculiar afer amorós entre un càmera i una estrella del cinema. Entre línies hi ha ecos de la peripècia d'una jove actriu anglesa, Peg Entwistle. Peg va intentar triomfar a Hollywood després d'un cert èxit com a actriu de teatre a Broadway, però no se'n va sortir. Mastegant molt el seu fracàs, va arribar al moment fatídic en què la vida no li oferia ja cap al·licient: el setembre del 1932 es va matar llançant-se des de la lletra H del celeberrim cartell de Hollywood. Scott Fitzgerald coneixia bé aquesta anècdota, que va saltar als mitjans com una metàfora de l'efecte devastador de la recerca de la fama.

El grapat de relats que publica ara Anagrama s'ocupa de temes que certament degueren desconcertar els possibles editors: històries de divorciats una mica desesperats, vi-

MORIRIA PER TU I ALTRES CONTES PERDUTS
FRANCIS SCOTT FITZGERALD
ANAGRAMA
TRAD. MARC RUBIÓ
528 PÀG. / 23,90 €

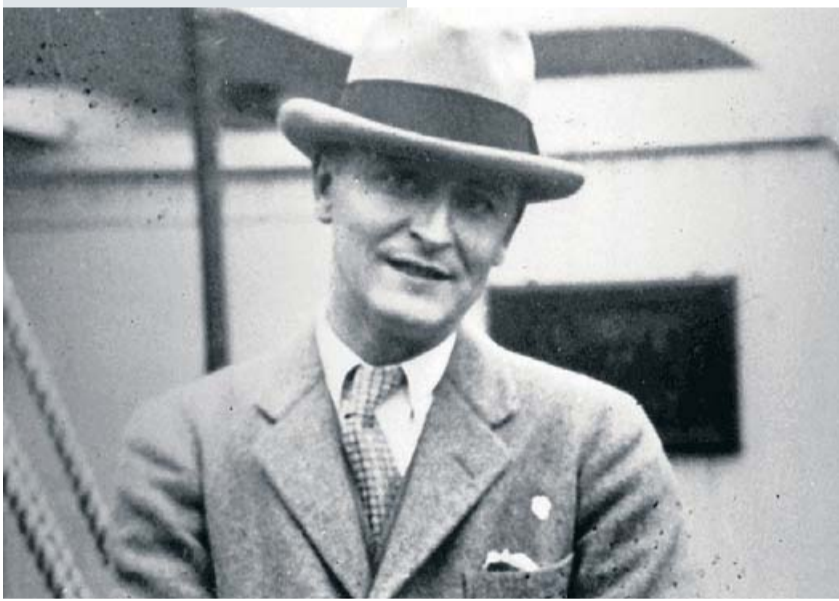
EN CONJUNT, ES TRACTA D'UNA LITERATURA NO MENYS-PREABLE, PERÒ QUE CERTAMENT ESTÀ LLUNY DE LA LLEGENDA DE TÍTOLS COM 'EL GRAN GATSBY' I 'TENDRA ÉS LA NIT'

des truncades per la Gran Depressió, contalles de la Guerra Civil americana, més les misèries habituals d'una ciutat com Nova York, que Scott Fitzgerald coneixia bé i estimava dolorosament.

Homenatge invers a l'avarícia

Després hi havia Zelda. La dona de l'escriptor, com se sap, va haver d'ingressar en un psiquiàtric el 1932 i es va passar la resta de la seua vida entrant i eixint de clíniques i hospitals. Aquesta peripècia és a l'origen d'almenys quatre dels contes ací recollits: "Malson", "Què pensa fer-hi", "Un cicló enmig del silenci" i "Les dones de la casa". En general, l'aplec comprèn relats escrits entre 1920 i 1940, any de la mort del seu autor (havia nascut a Minnesota el 1896). En molts d'ells també apareix reflectit el seu vessant de guionista, cosa que s'aprecia per exemple en els diàlegs. En conjunt, es tracta d'una literatura no menys-preable, però que certament està lluny de la llegenda de títols com *El gran Gatsby* o *Tendra és la nit*.

Tot plegat, publicar ara aquest material sembla un homenatge invers a l'avarícia estulta de tants editors. El relat "El P." està precisament protagonitzat per un d'aquests clarividents maneguetes, que confessa frívolament: "Tots els columnistes i comunistes (sempre em costa distingir aquestes dues paraules) em deixen com un drap perquè diuen que només m'interessen els diners. I m'interessen: moltíssim. La meua dona en necessita. Els meus fills en volen constantment. Si algú m'oferís tots els diners de Nova York no els rebutjaria pas". *Quod erat demonstrandum...* ♦♦

GETTY

Els monstres de la injustícia i la submissió

PERE ANTONI PONS

Deu noies que han estat drogades i segrestades es desperten un dia en una finca enorme, decrepita i envoltada per una tanca electrificada al bell mig del desert australià. Custodiades per dos homes cruels i primaris, i per una presumpta infermera mig trastornada, les noies són sotmeses a tota mena de vexacions i maltractaments: els rapen els cabells, les vesteixen amb túniques aspres, són forçades a dormir en gosses i han de treballar en condicions penoses en la construcció d'una carretera. No es coneixen entre elles i no saben ni qui ni per què les han fet desaparèixer, però totes tenen una cosa en comú. No la revelarem

perquè és un dels hams argumentals amb què Charlotte Wood (*Cooma*, Nova Gal·les del Sud, 1965) vol atrapar el lector de la seua última novel·la, *En estat natural*.

Wood construeix la novel·la a partir d'una barreja de materials heterogenis units per l'argamassa de la violència contra les dones. La premissa argumental és pròpia del gènere de terror en el seu vessant més psicològicament recargolat, en què la incertesa és usada com un instrument de tortura. La quotidianitat de les noies –innocents i guapes al principi, degradades i deshumanitzades a mesura que va passant el temps– és

plena de situacions i abismes anímics que remetent a l'imaginari dels camps de concentració. El sadisme amb què els dos guardians misògins i depravats sotmeten les noies fa que aviat els percebem com dos monstres la naturalesa dels quals es defineix, únicament, per la capacitat de terroritzar, com els

perseguidors de víctimes innocents de certs *thrillers*. També hi ha el contrast entre la realitat espantosa que pateixen les noies i el record d'un passat més o menys convencional i agradable, un ingredient usual en els drames sobre la pèrdua de la innocència.

EN ESTAT NATURAL
CHARLOTTE WOOD
EDITORIAL LUMEN
LES HORES / LUMEN
TRAD. ÀFRICA RUBIÉS MIRABET
256 PÀG. / 18,50 €

Wood porta tots aquests materials al terreny que més li interessa, el de la reivindicació –o el crit d'alerta– feminista. Centrant-se en l'evolució del comportament de les noies, en especial de les dues protagonistes, la Yolanda i la Verla, fa una mena d'al·legoria sobre la indefensió de les dones en la nostra societat i sobre el perill que té plegar-se davant unes estructures i unes inèrcies que pretenen sotmetre-les, embrutir-les i destruir-les. Si bé presenta alguns problemes –és massa extensa per mantenir la intensitat i de vegades els elements simbòlics del relat no encaixen amb prou precisió dins la realitat dels fets que es narren–, *En estat natural* és una novel·la dura i interessant. Té, a més, un final d'una contundència alhora triomfal i desoladora. ♦♦